

BÖLÜM 17

ÖZGÜL ÖĞRENME BOZUKLUĞU OLAN BİREYLERİN YASAL HAKLARI NELERDİR ?

Nermin Özge BÖKE

Avukat, Mersin Barosu

Kitabın bu kısmında özgül öğrenme bozukluğu (ÖÖB) tanısı konulan veya bu sebeple sıkıntı yaşayan çocukların/bireylerin yasal çerçevede değerlendirmesi yapılacaktır.

Bilindiği gibi gerek ülkemiz yasalarında gerekse de taraf olunan uluslararası sözleşmelerce insan hakları güvence altına alınmıştır. Bu minvalde yaşam hakkı, eğitim hakkı gibi hakların doğru uygulanması devletlerin temel görevidir. Bu sebeple çocuğun/bireyin beden, ruh sağlığı bakımından ki özellikle çocukların tam erginliğe ulaşmamış olması nedeniyle yasal olarak korunması ve sağlıklı gelişim göstermesi için uygun koşulların sağlanması gerekmektedir.

Ülkemiz Anayasası tüm vatandaşlar için hakları hüküm altına almıştır. Örneğin; eğitim ve öğretim hakkı, koşulları eşit olmayan bireylerin bu hakkı kullanmaları için güvence sağlamaktadır. Bununla birlikte, gerek anayasada gerekse taraf olunan uluslararası sözleşmeler gereğince tüm insanların hiçbir ayırım gözetmeksizin yalnızca insan oluşlarından dolayı eşit, özgür ve onurlu yaşama hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Herkes, cinsiyet, ırk, renk, din, dil, yaş, tabiiyet, düşünce farkı, ulusal veya toplumsal köken, zenginlik gibi fark olmaksızın kanun karşısında eşittir.

Ayrıca anayasa ve yasalarla birlikte, çıkartılan yönetmeliklerle kitabımızın konusu olan ÖÖB ve ÖÖB’li bireylere ilişkin tanımlamalar ve açıklamalar yapılmıştır. Türkiye’de özel eğitim hizmetlerinin yürütülmesine yönelik hazırlanan ilk yönetmelik 24 Temmuz 1962 tarih ve 11162 sayılı resmi gazetede yayınlanan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim kanunun hükümlerine göre hazırlanan Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yönetmeliğidir. Bu yönetmelikte özel eğitim gereksinimi olan öğrenci kategorileri bulunmamaktadır. Bu anlamda ÖÖB ilk defa 16 Şubat 1975 tarih ve 15151 sayılı resmi gazetede yayımlanan Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Hakkında Yönetmelikte yer almıştır.

Son olarak ise; MEB tarafından 31 Mayıs 2006 tarih ve 26184 sayılı resmi gazetede yayımlanan ve 2012 yılında düzenlemeler yapılan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde ÖÖB olan bireyler “dili yazılı ya da sözlü anlamak ve kullanabilmek için gerekli olan bilgi alma süreçlerinin birinde veya birkaçında ortaya çıkan dinleme, konuşma, okuma, yazma, heceleme, dikkat yoğunlaştırma ya da matematiksel işlemleri yapma güçlüğü nedeniyle özel eğitim ve destek eğitime hizmetine ihtiyaç duyan birey” olarak açıklanmıştır.

ÖÖB’li çocukların/bireylerin gerek eğitim gerekse sosyal hayat düzeyinde yaşadıkları sıkıntılar sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olduğu, bu kitapta da açıklandığı üzere açıkça görülmektedir. Söz

a) Bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya bir hizmetin icrasını veya hizmetten yararlanılmasını engelleyen veya kişinin işe alınmasını veya alınmamasını yukarıda sayılan hâllerden birine bağlayan,

b) Besin maddelerini vermeyen veya kamuya arz edilmiş bir hizmeti yapmayı reddeden,

c) Kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını engelleyen, kimse hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir. Engel olunması hâlinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

ve özelliklerine uygun düzenlemeler yapılması konularında ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.

Yukarıda izah ettiğimiz üzere ÖÖB’li çocuk ve bireyler yasal haklarını kullanarak sağlık ve akademik alanda yaşadıkları sorunlara çözüm bulacaklardır. Hukuk düzeninin mihenk taşı olan temel hak ve özgürlükler ile yasa önünde eşitlik kuralı bir bütündür.

‘Eşitlik olmadan demokrasi olmaz. (Noam Chomsky)’

3- 5378 ENGELLİLER HAKKINDA KANUN;

- Madde 16- Bireylerin eğitsel değerlendirme, tanılama ve yönlendirilmesi ile ilgili iş ve işlemler rehberlik ve araştırma merkezi bünyesinde oluşturulan Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu tarafından yapılır. Bu sürecin her aşamasında aile bilgilendirilerek görüşü alınır ve sürece katılımı sağlanır. Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda özel eğitime ihtiyacı olduğu belirlenen bireyler için ‘Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu’nca rapor hazırlanır ve eğitim planı geliştirilir. Bu planlama her yıl revize edilir.

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu, özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri ilgi, istek, gelişim özellikleri, akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ile eğitim ihtiyaçları doğrultusunda örgün ve yaygın eğitim kurumlarına yönlendirir.

4- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ

Yükseköğretimde özel eğitim hizmetleri;

- MADDE 32 – (1) Ortaöğretimlerini tamamlayan özel eğitime ihtiyacı olan bireyler; RAM’lar, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu veya rehberlik ve psikolojik danışma servisi tarafından yükseköğretime yönlendirilirler.
- (2) Yükseköğretime giriş sınavlarında ve değerlendirmede bu bireylerin yetersizlik türü

KAYNAKLAR

1. Ülgen E, TC Anayasası, Türk Ceza Kanunu. Beta yayınevi, Şubat 2020
2. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/712694>
3. Bora GÖRGÜN, Macid Ayhan MELEKOĞLU Cilt : 9 • Sayı : 1 • Nisan 2019, 86
4. <https://ankararehberlikarastirma.com>